อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับการสร้างสรรค์ท่ารำโทนเพชรบูรณ์

CULTURAL INDENTITY WITH THE CREATION OF PHETCHABUN TONE DANCE

อังคณา จันทร์แสงศรี / ANGKANA CHANSAENGSRI

สาขาวิชานาฏศิลป์และศิลปะการแสดง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

DEPARTMENT OF DANCE AND PERFORMING ARTS, FACULTY OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES, PHETCHABUN RAJABHAT UNIVERSITY

Received: March 16, 2022
Revised: June 7, 2023
Accepted: June 9, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับการสร้างสรรค์ท่ารำโทนเพชรบูรณ์ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการสร้างสรรค์ท่ารำโทนเพชรบูรณ์ขึ้นใหม่โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพในการสร้างสรรค์ และได้แรงบันดาลใจมาจากบทเพลงรำโทนเพชรบูรณ์ของผู้ช่วยศาสตราจารย์กมล บุญเขต อดีตผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ โดยหวังจะเผยแพร่ชื่อเสียงให้กับจังหวัดเพชรบูรณ์ในมุมกว้าง ให้ประชาชนในจังหวัดเพชรบูรณ์และผู้สนใจทั่วไปรู้จักเพชรบูรณ์มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น ประเพณี วัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยว อาหาร

ผลการวิจัยพบว่า การสร้างสรรค์ท่ารำโทนเพชรบูรณ์เป็น 1 ในบทประพันธ์จาก 11 บทเพลงเพลงรำโทนเพชรบูรณ์ของผู้ช่วยศาสตราจารย์กมล บุญเขต อดีตผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ คือเพลงรำโทนเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดและแรงบันดาลใจดังกล่าวมาสร้างสรรค์เป็นผลงานการแสดงรำโทนเพชรบูรณ์ โดยใช้ท่ารำพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย การใช้ลักษณะท่ารำ ภาษาท่า นาฏยศัพท์ การเลียนแบบลักษณะท่าทางของสัตว์ ผสมผสานการเคลื่อนไหวของร่างกายตามท่วงทำนองเพลง สื่ออารมณ์ด้วยกิริยาต่าง ๆ รำโทนเป็นการรำที่มีลักษณะเรียกว่า “รำตีบท” “รำวัฒนธรรม” “รำโจ๋ง” “รำวงแบบบท” การแต่งกายใช้รูปแบบชุดหนุ่มสาวนครบาลเพชรบูรณ์ การแสดงเป็นการรำเชิงเกี้ยวพาราสีกันระหว่าง ชาย-หญิง เป็นคู่ ๆ เคลื่อนย้ายเวียนไปเป็นวงกลมทวนเข็มนาฬิกา

คำสำคัญ : อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม, การสร้างสรรค์, รำโทนเพชรบูรณ์, รำตีบท

Abstract

Research article on cultural identity and the creation of Phetchabun Tone Dance is intended for Create a new Phetchabun tone dance posture. Using a qualitative research process to create and get inspiration from the Phetchabun Ram Thon song of Assistant Professor Kamol Boonkhet Former Director of the Office of Arts and Culture, Phetchabun Rajabhat University, hoping to spread the reputation to Phetchabun Province in a wide range. Let the people of Phetchabun and the general public know more about Phetchabun, whether it’s traditions, culture, tourist attractions, food.

The results showed that The creation of Phetchabun’s dance choreography is one of the compositions of 11 songs.Phetchabun of Assistant Professor Kamol Boonkhet, former Director of the Office of Arts and Culture, Phetchabun Rajabhat University. is a Phetchabun dance song The researcher therefore

brought the aforementioned ideas and inspiration to create a performance of Phetchabun Thon Dance. using the basic dance moves of Thai classical dance the use of dance postures, language, dance, vocabulary, imitating animal postures Incorporating body movements according to the melody It conveys emotions through various gestures. Ram Thon is a dance that has characteristics called “Ram Tibot”, “Cultural Dance”, “Jong Choong”, “Ram Wong Pattern”. The show is a courtship dance between men and women in pairs moving in a circle counter-clockwise.

Keyword : Cultural Identity, Creative, Ram Thon Phetchabun, Ram Ti Bot

บทนำ

มรดกวัฒนธรรมด้านภาษา วรรณกรรม งานศิลปะประเพณี การละเล่นต่าง ๆ ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ย้อนไปตั้งแต่ในอดีตมาจนถึงปัจจุบัน มรดกวัฒนธรรมมีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้นได้ในอนาคต วัฒนธรรมสามารถเลื่อนไหลได้ ลอกเลียนแบบกันได้ และสามารถนำไปดัดแปลงใช้ได้ตามความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแต่ละสังคมและวัฒนธรรม แต่ผู้นำไปใช้ต้องไม่ทำให้วัฒนธรรมของตนเสียหายไป หากแต่จะทำให้วัฒนธรรมของตนเจริญก้าวหน้าและดำรงอยู่ได้อย่างเข้มแข็ง (วีรจักร วงศ์เงิน, 2551:1)

การละเล่นรำโทน เป็นการละเล่นพื้นบ้านที่ถือว่าเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นที่มีอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทยอีกประเภทหนึ่ง รำโทนนิยมเล่นกันทั่วไปโดยเฉพาะในกลุ่มจังหวัดภาคกลางและภาคอีสานที่เล่นสืบต่อกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน เอกลักษณ์สำคัญของท่ารำโทนคือการรำที่มีลักษณะเรียกว่า “รำตีบท” ด้วยเหตุที่มีการร้องและรำเข้ากับจังหวะเสียงโทน จึงเรียกว่า “รำโทน” ลักษณะท่ารำของการรำโทนจะมีลักษณะเฉพาะ ซึ่งเกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้านคิดสร้างสรรค์เป็นศิลปะประจำท้องถิ่น มีรูปแบบท่าทางท่วงที ท่ารำเฉพาะในแต่ละเพลง ความแตกต่างของการละเล่นจะปรากฏในลักษณะท่าทางการร่ายรำ คำร้อง เครื่องดนตรี และการแต่งกายของแต่ละภูมิภาค (นวลรวี จันทร์ลุน, 2548:4)

รำโทนแต่ละท้องถิ่นจะมีการละเล่นในรูปแบบและวิธีการแสดงที่มีลักษณะคล้ายกันไม่มีรูปแบบที่แน่นอนแล้วแต่ผู้ร้องผู้รำสะดวก แต่ยังคงความเป็นอัตลักษณ์ของหมู่บ้านนั้น ๆ คือบทร้อง วิธีการแสดงจะรำเป็นวงกลมเคลื่อนวงรำวนไปทางซ้ายมีการรำเป็นคู่ระหว่างชายและหญิง โดยฝ่ายหญิงจะอยู่ทางขวามือของฝ่ายชาย มีผู้ร้องและผู้บรรเลงเครื่องดนตรีกำกับจังหวะอยู่กลางวงหรืออาจจะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเล่นได้ตามสถานที่ผู้รำจะแสดงท่าทางไปตามเนื้อร้องโดยกระบวนท่ารำของการละเล่นรำโทน ผู้รำจะเป็นผู้ที่คิดกระบวนท่าและลีลาการรำให้เหมาะสมกับเนื้อร้อง ทำนอง และจังหวะของบทเพลง ซึ่งจะเป็นแบบฉบับของชาวบ้านเอง (กาญจนารัศมิ์ แจ่มฟ้า, 2560:237)

รำโทนของจังหวัดเพชรบูรณ์หรือที่เรียกว่า “รำโจ๋ง” เป็นการละเล่นที่ถือกำเนิดมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ไม่ปรากฏหลักฐานว่าผู้ใดเป็นผู้คิดขึ้น แต่ในสมัยก่อนนั้นชาวเมืองวิเชียรบุรีมักติดต่อค้าขายกับชาวกรุงศรีอยุธยาและชาวเมืองต่าง ๆ แถบลุ่มน้ำเจ้าพระยาโดยอาศัยเส้นคมนาคมทางลำน้ำป่าสักอยู่เนือง ๆ จึงนำเครื่องดนตรีประเภทกลองโทนม้อง รวมทั้งท่วงท่ารำจากการเล่นรำวง การแสดงกลองยาวหรือลิเกของภาคกลาง แล้วคิดดัดแปลงท่วงท่ารำใหม่ตามภูมิปัญญา ปัจจุบันยังพบการแสดงรำโทนอยู่ที่อำเภอเมืองอำเภอวิเชียรบุรี และเพลงรำโทนของผู้ช่วยศาสตราจารย์กมล บุญเขต จำนวน 11 บทเพลง ได้แก่ 1) เพลงรำโทนเพชรบูรณ์ 2) เพลงไก่ย่างวิเชียรบุรี 3) เพลงรำวงเขาค้อ 4) เพลงอำเภอหล่มเก่า 5) เพลงอำเภอน้ำหนาว 6) เพลงอำเภอหล่มสัก 7) เพลงอำเภอชนแดน 8) เพลงอำเภอบึงสามพัน 9) เพลงอำเภอวังโป่ง 10) เพลงอำเภอหนองไผ่ 11) เพลงอำเภอศรีเทพ

“ความคิดสร้างสรรค์” (Creative Thinking) เป็นกระบวนการทางความคิดเกิดขึ้นจากสมรรถนะทางสมองสมองของมนุษย์ซึ่งมีคุณสมบัติแตกต่างกันออกไป ทำให้มนุษย์มีความแตกต่างจากสิ่งมีชีวิตชนิดอื่น ๆ โดยมนุษย์สามารถพัฒนาความคิดเชิงสร้างสรรค์ได้ด้วยคุณลักษณะสำคัญอยู่ 2 ประการ คือ การใช้ความคิดเชิงวิเคราะห์และการใช้จินตนาการ

การสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะจำเป็นต้องอาศัยจินตนาการและกระบวนการทางความคิดมาเป็นแรงการขับ

เคลื่อนให้ศิลปินสามารถแสวงหามุมมองและประเด็นทางความคิดจนตกผลึกเป็นแนวคิดหลักของการสร้างสรรค์ผลงานก่อนที่จะพัฒนาไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานทางศิลปะออกมาทั้งด้านแนวคิด รูปแบบ ขั้นตอนกระบวนการ เทคนิควิธีการสร้างสรรค์และการนำเสนอผลงานทางศิลปะสู่สายตาของผู้ชม (ศิริมงคล นาฏยกุล, 2565:8)

จากข้อมูลที่กล่าวมา รำโทนเป็นการละเล่นพื้นบ้านที่มีอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเกิดจากภูมิปัญญาของชาวบ้าน ท่ารำมีเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละเพลง ทำให้ผู้วิจัยมีความคิดที่จะสร้างสรรค์ท่ารำโทนเพชรบูรณ์ขึ้น โดยอาศัยกระบวนการต่าง ๆ ในการสร้างสรรค์ผลงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาประวัติความเป็นมาของรำโทน เพื่อเป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์กระบวนท่ารำโทนเพชรบูรณ์

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา งานวิจัย บทความ วารสาร ที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาข้อมูลและสังเกตการณ์รูปแบบและลักษณะการแสดงรำโทนทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด
3. ลงพื้นที่ภาคสนาม ในการหาชมการแสดงในพื้นที่ต่าง ๆ
4. สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านดุริยางคศิลป์ รำโทน, การแสดงพื้นบ้าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์กมล บุญเขต
5. วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเพื่อนำมาสร้างสรรค์ผลงาน
6. ทดลองปฏิบัติการ
7. นำไปถ่ายทอดองค์ความรู้
8. จัดทำเอกสารการเพื่อเผยแพร่ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับการสร้างสรรค์ท่ารำโทนเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยมีการสร้างสรรค์ผลงานการแสดงรำโทน จาก 6 ประเด็น ได้แก่ 1.บทประพันธ์เพลงร้อง 2.การเคลื่อนไหวร่างกาย 3.ท่ารำพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย 4.การแสดง 5.การแต่งกาย 6.การถ่ายทอดองค์ความรู้และเผยแพร่ท่ารำโทนเพชรบูรณ์สู่ชุมชน สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. บทประพันธ์เพลงร้อง พบว่าเพลงรำโทนเพชรบูรณ์ มีแนวคิดแรงบันดาลใจมาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์กมล บุญเขต อดีตผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ เพลงรำโทนเพชรบูรณ์มีทั้งหมด 11 อำเภอ เพลงรำโทนเพชรบูรณ์ เป็นเพลงประจำอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จากประเพณีอุ้มพระดำน้ำ ที่จัดเป็นงานประจำทุกปีในเทศกาลสารทเดือน 10 ที่ประชาชนจากทุกสารทิศพากันมาร่วมงานอีกประการหนึ่ง เพชรบูรณ์มีอำเภอในเขตปกครองที่อยู่ในความดูแลทั้ง หมด 11 อำเภอ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม คือ ความงดงามที่ทำให้จังหวัดเพชรบูรณ์มีความโด่ดเด่น จึงหยิบของดีต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอาหาร ประเพณี วัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยว ที่คนรู้จัก มารวมไว้ อาทิ ไก่ย่างวิเชียรบุรี งานบุญบั้งไฟ การฟ้อนแขบลานเพื่อขอฝน การละเล่นนางควาย สถานที่ท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นเขาค้อ ที่ตำบลหนองแม่นา มีแหล่งแมงกะพรุนน้ำจืดที่ใหญ่ที่สุด กังหันลม ภูทับเบิก ส่วนอาหารที่มาจากภูมิปัญญาพื้นบ้าน คือ น้ำพริกขี้ปูที่อยู่ในเขตหล่มเก่า หล่มสัก และสุดท้าย คือ พืชเศรษฐกิจที่สร้างรายได้และมีชื่อเสียงมากที่สุดของจังหวัดเพชรบูรณ์ คือ มะขามหวานนั่นเอง ด้วยหวังที่จะเผยแพร่ชื่อเสียงให้กับจังหวัดเพชรบูรณ์ ในมุมกว้าง ๆ ให้ประชาชนในจังหวัดและประชาชนทั่วไป รู้จักเพชรบูรณ์มากขึ้น

เพลงรำโทนเพชรบูรณ์ (ประจำอำเภอเมืองเพชรบูรณ์)

เพชรบูรณ์ของเรานี่เอ๋ย สนุกจังเลยงานประเพณี
อุ้มพระดำน้ำวันสารทเดือนสิบ (ซ้ำ) ไก่ย่างไกลลิบอยู่วิเชียรบุรี
นางควาย บั้งไฟ แขบลาน สนุกสนานเขาค้อของดี
ดูแมงกะพรุนที่หนองแม่นา ทับเบิกเสียดฟ้า กังหันลมใช่ย่อย
ขี้ปูก็แซบไม่น้อย (ซ้ำ) มะขามหวานอร่อยผู้คนใจดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กมล บุญเขต

2. การเคลื่อนไหวร่างกาย พบว่า การเคลื่อนไหวร่างกายในท่าลักษณะต่าง ๆ เพื่อการสื่อสารที่สามารถเข้าใจได้ง่ายมีความหมาย การคิดสร้างสรรค์ด้วยการเพิ่มลีลาการเคลื่อนไหวของ แขน ขา ลำตัว ศีรษะ ให้มีความอ่อนช้อยสวยงาม เรียกว่า ศิลปะการเคลื่อนไหว ศิลปะการแสดง หรือนาฏศิลป์ ซึ่งศิลปะประเภทนี้ต้องอาศัยการบรรเลงดนตรีและการขับร้องเข้าร่วมด้วยเพื่อให้เกิดคุณค่าและเป็นการสร้างสุนทรียภาพนำมาซึ่งความสุขและความบันเทิงของมนุษย์ แต่ความหมายที่เข้าใจกันโดยทั่วไป คือ ศิลปะการร้องรำทำเพลง

3. ท่ารำพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย พบว่ามีการใช้ท่าภาษาท่า นาฏยศัพท์ การเลียนแบบลักษณะและท่าทางของสัตว์ ท่ารำของรำโทนเป็นการรำที่มีลักษณะเรียกว่า “รำตีบท” “รำวัฒนธรรม” “รำวงแบบบท” และ “รำโจ๋ง” ซึ่ง “รำโจ๋ง” เป็นชื่อเรียกรำโทนของจังหวัดเพชรบูรณ์ที่อำเภอวิเชียรบุรี

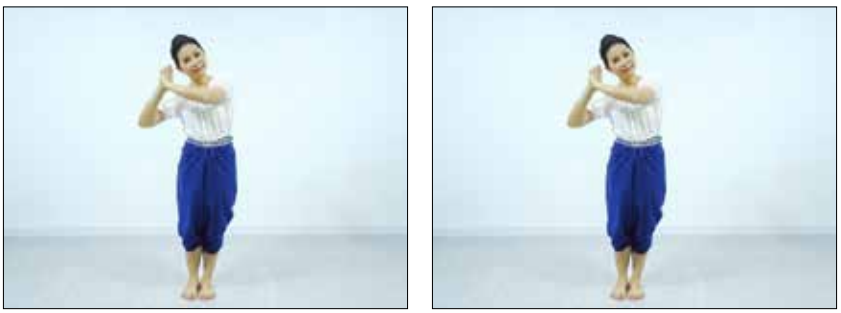


ภาพที่ 1 เพชรบูรณ์ของเรานี่เอ๋ย (ภาษาท่า ท่าน บุรุษที่ 2)
อธิบายท่ารำ ศีรษะเอียงซ้าย มือซ้ายเท้าสะเอว มือขวาแบหักข้อมือเล็กน้อย เท้าทั้งสองข้างย่ำสลับกัน
ที่มา : กิตติศักดิ์ รักษากุล เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2563

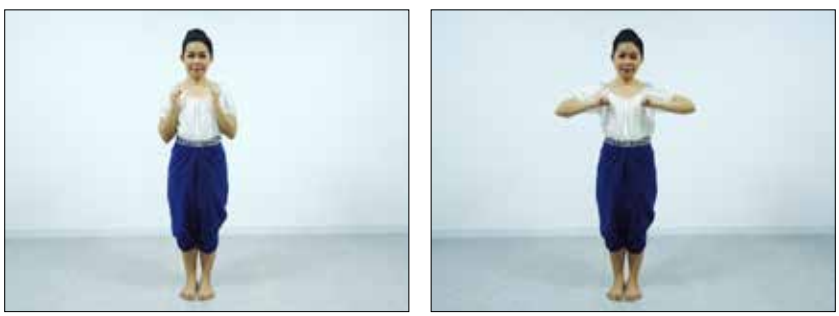




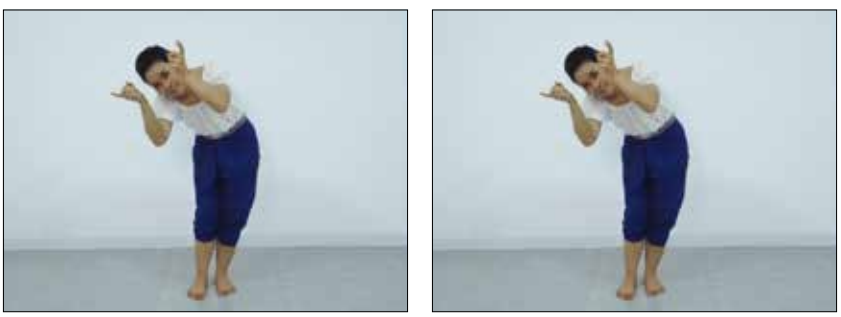
ภาพที่ 2 สนุกจังเลย งานประเพณี (นาฏยศัพท์ วงกลาง)
อธิบายท่ารำ ศีรษะตรง มือทั้งสองข้างจีบระดับอกแล้วคลายจีบ ตั้งวงกลาง เท้าทั้งสองข้างย่ำสลับกัน
ที่มา : กิตติศักดิ์ รักษากุล เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2563



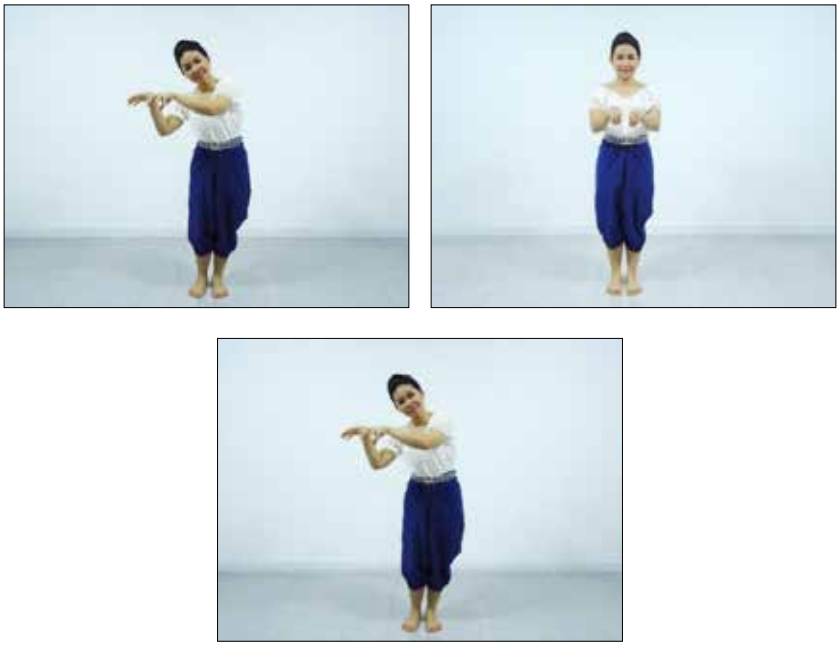
ภาพที่ 3 อุ้มพระดำน้ำวันสารทเดือนสิบ (ภาษาท่า ยืนไหว้)
อธิบายท่ารำ ศีรษะเอียงขวา มือทั้งสองข้างไหว้ไปทางขวา (ซ้ำ) ศีรษะเอียงซ้าย มือทั้งสองข้างไหว้ไปทางซ้าย เท้าทั้งสองข้างย่ำสลับกัน
ที่มา : กิตติศักดิ์ รักษากุล เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2563



ภาพที่ 4 ไก่ย่างไกลลิบอยู่วิเชียรบุรี (ท่าเลียนแบบอากัปกิริยาของสัตว์ปีก “ไก่”)
อธิบายท่ารำ ศีรษะตรง มือทั้งสองข้างกำหลวม ๆ ข้างลำตัว ขยับแขนขึ้นลง เท้าทั้งสองข้างย่ำสลับกัน
ที่มา : กิตติศักดิ์ รักษากุล เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2563



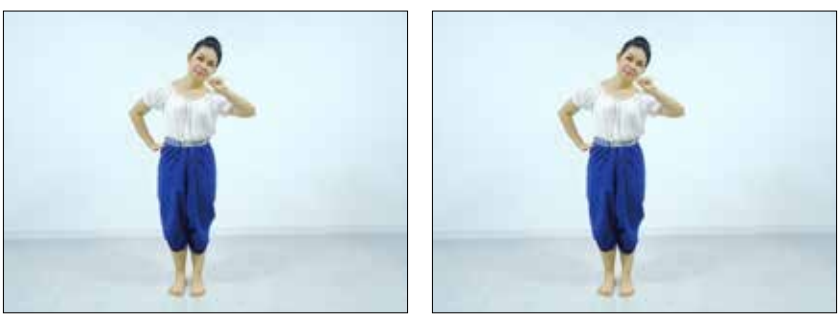
ภาพที่ 5 นางควาย บั้งไฟ แขบลาน สนุกสนานเขาค้อของดี
(เลียนแบบลักษณะท่าทางของสัตว์ ควาย)
อธิบายท่ารำ ศีรษะเอียงขวาเอียงซ้ายสลับกัน ตามจังหวะเท้าที่ย่ำ มือทั้งสองข้างกำหลวม ๆ ยกเว้นนิ้วชี้ ที่ทำลักษณะคล้ายเป็นเขากระบือ ก้มหลังเล็กน้อย เท้าทั้งสองข้างย่ำสลับกัน
ที่มา : กิตติศักดิ์ รักษากุล เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2563



ภาพที่ 6 ดูแมงกะพรุนที่หนองแม่นา (ท่าเลียนแบบอากัปกิริยาของสัตว์น้ำ “แมงกะพรุน”)
อธิบายท่ารำ ศีรษะเอียงขวาเอียงซ้ายสลับกัน มือทั้งสองข้างหักข้อมือคว่ำปลายนิ้วชิดกัน แล้วคลายปลายนิ้วออกไปทางขวาทางซ้ายสลับกัน เท้าทั้งสองข้างย่ำสลับกัน
ที่มา : กิตติศักดิ์ รักษากุล เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2563



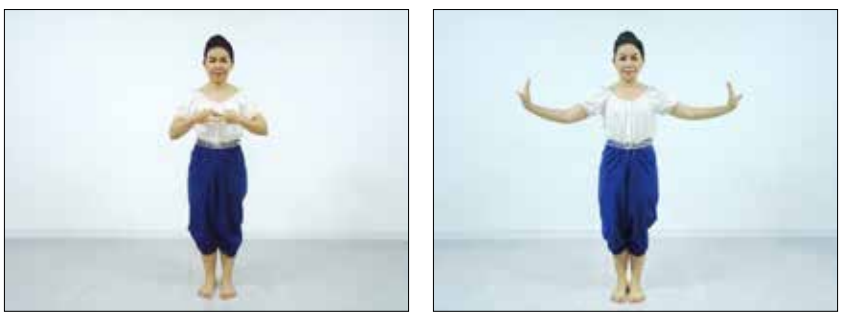
ภาพที่ 7 ทับเบิกเสียดฟ้า กังหันลมใช่ย่อย (ภาษาท่า ที่นั่น)
อธิบายท่ารำ ศีรษะเอียงซ้าย มือซ้ายเท้าสะเอว มือขวาทำท่าชี้ เท้าทั้งสองข้างย่ำสลับกัน
ที่มา : กิตติศักดิ์ รักษากุล เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2563



ภาพที่ 8 ขี้ปูก็แซบไม่น้อย (ภาษาท่า พูด)
อธิบายท่ารำ ศีรษะเอียงซ้าย มือขวาเท้าสะเอว มือซ้ายทำท่าชี้ที่ปาก (ซ้ำ) ศีรษะเอียงขวา มือขวาเท้าสะเอว มือขวาทำท่าชี้ที่ปาก เท้าทั้งสองข้างย่ำสลับกัน
ที่มา : กิตติศักดิ์ รักษากุล เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2563



ภาพที่ 9 มะขามหวานอร่อย (ภาษาท่า พูด)
อธิบายท่ารำ ศีรษะเอียงซ้าย มือขวาเท้าสะเอว มือซ้ายทำท่าชี้ที่ปาก เท้าทั้งสองข้างย่ำสลับกัน
ที่มา : กิตติศักดิ์ รักษากุล เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2563



ภาพที่ 10 ผู้คนใจดี (นาฏยศัพท์ ตั้งวงกลาง)
อธิบายท่ารำ ศีรษะตรง มือทั้งสองข้างจีบระดับอกแล้วคลายจีบตั้งวงกลาง เท้าทั้งสองข้างย่ำสลับกัน
ที่มา : กิตติศักดิ์ รักษากุล เมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม 2563

4. การแสดง พบว่าจัดอยู่ในการสร้างสรรค์นาฏศิลป์พื้นบ้านเป็นการรำเกี้ยวพาราสีกันระหว่างชาย-หญิงเป็นคู่ ๆ เคลื่อนย้ายเวียนไปทางซ้ายเป็นวงกลม ทวนเข็มนาฬิกา การแสดงพื้นบ้านที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่นเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นโดยประชาชนหรือชาวบ้านนั้นเอง มีบริบทของท้องถิ่นในการปฏิบัติร่วมกันและแสดงออกถึงความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นของตนเป็นการสืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น

ภาพที่ 11 คิวอาร์โค้ด วิดีโอท่ารำโทนเพชรบูรณ์
ที่มา : โดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2563

ภาพที่ 12 คิวอาร์โค้ด วิดีโอรูปแบบการแสดงรำโทนเพชรบูรณ์
ที่มา : โดยผู้วิจัย เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2566

5. การแต่งกาย พบว่าในสมัย จอมพล ป.พิบูลสงคราม มีการออกรัฐนิยมฉบับที่ 10 ลงวันที่ 15 มกราคม 2484 ว่าด้วยเรื่อง เครื่องแต่งกายของประชาชนชาวไทย รัฐบาลพยายามให้มีการปฏิบัติตามระเบียบการแต่งกายแบบใหม่อย่างทั่วถึง กระทรวงมหาดไทยได้มีคำสั่งไปยังคณะกรรมการจังหวัดต่าง ๆ หาวิธีให้ราษฎรปฏิบัติตามระเบียบการแต่งกายแบบใหม่ ทางจังหวัดจึงดำเนินการส่งเสริมด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น เรียกประชุมชี้แจงบรรดาราษฎรในตำบลอีกต่อหนึ่ง ด้วยคำขวัญที่ว่า *“สวมหมวก ไว้ผมยาว นุ่งถุงสวมเสื้อ สวมรองเท้าหุ้มส้นหรือ รัดส้น”* ผู้วิจัยจึงได้นำรูปแบบการแต่งกายดังกล่าวมาประยุกต์ใช้กับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับการสร้างสรรค์ท่ารำโทนเพชรบูรณ์



ภาพที่ 13 การแต่งกายชุดหนุ่มสาวนครบาลเพชรบูรณ์
ที่มา : โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2566



ภาพที่ 14 การแต่งกายชุดหนุ่มสาวนครบาลเพชรบูรณ์
ที่มา : โดยงานประชาสัมพันธ์ มหาวทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
เมื่อวันที่ 27 มกราคม 2566

6. การถ่ายทอดองค์ความรู้และเผยแพร่ท่ารำโทนเพชรบูรณ์สู่ชุมชน โดยใช้วิธีการต่อท่ารำแบบกลุ่ม และแบบตัวต่อตัว พบว่า

6.1 ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมร่วมกับสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ภายใต้โครงการศิลปวัฒนธรรมสู่ชุมชน “รำโทนเพชรบูรณ์” ณ โรงเรียนผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลดงมูลเหล็ก มีผู้สูงอายุชาย-หญิงเข้าร่วมประมาณ 50 คน การจัดกิจกรรมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และเผยแพร่รำโทนเพชรบูรณ์สู่ชุมชน



ภาพที่ 15 การถ่ายทอดองค์ความรู้รำโทนเพชรบูรณ์ให้กับโรงเรียนผู้สูงอายุ อบต.ดงมูลเหล็ก จ.เพชรบูรณ์
ที่มา : โดยพิทักษ์ จันทร์จิระ เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2563



ภาพที่ 16 การถ่ายทอดองค์ความรู้รำโทนเพชรบูรณ์ให้กับโรงเรียนผู้สูงอายุ อบต.ดงมูลเหล็ก จ.เพชรบูรณ์
ที่มา : โดยพิทักษ์ จันทร์จิระ เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2563

6.2 เผยแพร่รำโทนเพชรบูรณ์ในการรำถวายพระพุทธมหาธรรมราชาในงานประเพณีอุ้มพระดำน้ำ



ภาพที่ 17 ท่ารำโทนเพชรบูรณ์เป็นส่วนหนึ่งในการรำถวายพระพุทธมหาธรรมราชา ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ จังหวัดเพชรบูรณ์ ประจำปี 2562 (การแต่งกายเป็นชุดที่ใช้รำถวายพระพุทธมหาธรรมราชา จนถึงปัจจุบัน)
ที่มา : โดยสมเกียรติ งามนิล เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2562



ภาพที่ 18 ท่ารำโทนเพชรบูรณ์เป็นส่วนหนึ่งในการรำถวายพระพุทธมหาธรรมราชา ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ จังหวัดเพชรบูรณ์ ประจำปี 2562 (การแต่งกายเป็นชุดที่ใช้รำถวายพระพุทธมหาธรรมราชา จนถึงปัจจุบัน)
ที่มา : โดยสมเกียรติ งามนิล เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2562

6.3 ถ่ายทอดองค์ความรู้รำโทนเพชรบูรณ์ให้กับชมรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมผู้สูงอายุในงาน เฉลิมฉลอง 131 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จังหวัดกรุงเทพมหานคร



ภาพที่ 19 รำโทนเพชรบูรณ์โดยชมรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมผู้สูงอายุ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ที่มา : โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2566



ภาพที่ 20 มาลัยน้ำใจจากงานเฉลิมฉลอง 131 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ที่มา : โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2566



ภาพที่ 21 ผู้ทรงคุณวุฒิ ชมรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมผู้สูงอายุ ครู อาจารย์ เจ้าหน้าที่ นักเรียน นักศึกษา โรงเรียนเทศบาล 3 ชาญวิทยาและมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ในงานเฉลิมฉลอง 131 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ที่มา : โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2566

6.4 ถ่ายทอดองค์ความรู้รำโทนเพชรบูรณ์ให้กับนักศึกษาสาขาวิชาเคมี สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม สาขาวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ในโครงการเสริมสร้างความรู้และทักษะการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับบัณฑิตนักปฏิบัติด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และภาคีเครือข่าย 8 ราชภัฏ “ค่ายอาสาบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่งเสริมและสร้างจริยธรรมและบูรณาการการเรียนรู้งานประกันคุณภาพการศึกษา ครั้งที่ 8” ณ ห้องคอนเวนชั่น วังจันทน์ริเวอร์วิว จังหวัดพิษณุโลก



ภาพที่ 22 ภาพนักศึกษาสาขาวิชาเคมี สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม สาขาวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ หลังจากที่ได้รับการถ่ายทอดท่ารำโทนเพชรบูรณ์แล้ว และได้จัดแสดงในงาน “ค่ายอาสาบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่งเสริมและสร้างจริยธรรมและบูรณาการการเรียนรู้งานประกันคุณภาพการศึกษา ครั้งที่ 8”
ที่มา : โดยทิพวัลย์ สายันต์ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2566



ภาพที่ 23 โครงการเสริมสร้างความรู้และทักษะการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับบัณฑิตนักปฏิบัติด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และภาคีเครือข่าย 8 ราชภัฏ “ค่ายอาสาบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่งเสริมและสร้างจริยธรรมและบูรณาการการเรียนรู้งานประกันคุณภาพการศึกษา ครั้งที่ 8” ณ ห้องคอนเวนชั่น วังจันทน์ริเวอร์วิว จังหวัดพิษณุโลก จัดโดยสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ที่มา : โดยทิพวัลย์ สายันต์ เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2566

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิจัย อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับการสร้างสรรค์ท่ารำโทนเพชรบูรณ์ พบว่าท่ารำโทนเพชรบูรณ์มีแนวคิดในการสร้างสรรค์ มาจากเพลงที่มีแรงบันดาลใจในการประพันธ์คำร้องของผู้ช่วยศาสตราจารย์กมล บุญเขต อดีตผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ตามความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่มีความโด่งเด่น จึงคัดเลือกของดีต่าง ๆ ของแต่ละอำเภอ ไม่ว่าจะเป็นอาหาร ประเพณี วัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยว การสร้างสรรค์ท่ารำนำมาจากท่าพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย การใช้ลักษณะท่ารำ ภาษาท่า นาฏยศัพท์ การเลียนแบบท่าทางของสัตว์ผสมผสานการเคลื่อนไหวของร่างกาย ตามท่วงทำนองเพลงสื่ออารมณ์ด้วยกิริยาต่าง ๆ ตามจินตนาการ

การถ่ายทอดองค์ความรู้และเผยแพร่ท่ารำโทนเพชรบูรณ์สู่ชุมชน จากการวิจัยพบว่า ได้ทำการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับโรงเรียนผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลดงมูลเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ชมรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมผู้สูงอายุในงานเฉลิมฉลอง 131 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จังหวัดกรุงเทพมหานคร นักศึกษาสาขาวิชาเคมี สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม สาขาวิชาคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ในโครงการเสริมสร้างความรู้และทักษะการประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับบัณฑิตนักปฏิบัติด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และภาคีเครือข่าย 8 ราชภัฏ “ค่ายอาสาบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่งเสริมและสร้างจริยธรรมและบูรณาการการเรียนรู้งานประกันคุณภาพการศึกษา ครั้งที่ 8” จังหวัดพิษณุโลก และได้เผยแพร่รำโทนเพชรบูรณ์ในการรำถวายพระพุทธมหาธรรมราชา ในงานประเพณีอุ้มพระดำน้ำ

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะนอกจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมกับการสร้างสรรค์ท่ารำโทนเพชรบูรณ์ยังพบกระบวนการสร้างสรรค์ที่สามารถนำไปบูรณาการกับศาสตร์อื่น ๆ ได้ เช่น การออกแบบเครื่องแต่งกาย และการออกแบบทรงผม ให้เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดเพชรบูรณ์

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุนอุดหนุนงานวิจัยที่บูรณาการตามศาสตร์พระราชาโดยงบประมาณเงินรายได้ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

กาญจนารัศมิ์ แจ่มฟ้า. (2560). **รำโทน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.

นวลรวี จันทร์ลุน. (2546). **พัฒนาการและนาฏยลักษณ์ของรำโทนจังหวัดนครราชสีมา.** วิทยานิพนธ์ ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วีรจักร วงศ์เงิน. (2551). **เพลงรำโทน:กรณีศึกษาคณะรำโทนบ้านไร่กร่าง ตำบลไร่สะท้อน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี.** ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศิริมงคล นาฏยกุล. (2565). **การสร้างสรรค์งานทางนาฏศิลป์.** ขอนแก่น: โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.